МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра безпеки життєдіяльності

Робоча
програма навчальної дисципліни

«ЕКОЛОГІЧНА ПАСПОРТИЗАЦІЯ ТЕРИТОРІЙ І ПІДПРИЄМСТВ»

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	10 Природничі науки
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	101 Екологія
РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	Перший (бакалаврський)
ФАКУЛЬТЕТ	Екологічний

Біла Церква – 2023

Екологічна паспортизація територій і підприємств. Робоча програма навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти екологічного факультету за спеціальністю 101 «Екологія», перший (бакалаврський) рівень вищої освіти / Укладачі: В.В Скиба, О.І. Розпутній, І.В. Перцьовий, В.Ю. Герасименко, В.П. Бабань. Біла Церква: БНАУ, 2023. 18 с.

Розробники: В.В. Скиба, канд. с.-г. наук, доцент,
О.І. Розпутній д.с.-г. наук, професор,
І.В. Перцьовий, канд. с.-г. наук, доцент,
В.Ю. Герасименко, канд. с.-г. наук, доцент,
В.П. Бабань, канд. с.-г. наук, доцент

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри безпеки життєдіяльності
(Протокол № 1 від 28 серпня 2023 року)

Завідувач кафедри безпеки життєдіяльності
д-р с.-г. наук, професор _____ О.І. Розпутній

Гарант ОП спеціальності 101 «Екологія»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
канд. с.-г. наук, доцент _____ В.М. Харчишин

Схвалено науково-методичною комісією
екологічного факультету
(Протокол № 1 від 28 серпня 2023 року)

Голова науково-методичної комісії
екологічного факультету
д-р с.-г. наук, професор _____ О.М. Мельниченко

ЗМІСТ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ 4

2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ 5

3. ОПИС КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУТИХ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ (відповідно стандарту освіти) 5

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ 6

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОЛОГІЧНА ПАСПОРТИЗАЦІЯ ТЕРИТОРІЙ І ПІДПРИЄМСТВ» 6

6. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ 9

7. ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ 10

8. САМОСТІЙНА РОБОТА 11

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ 11

10. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ 11

11. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ 13

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА 13

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Екологічна паспортизація територій і підприємств» є невід'ємною частиною прикладної екології, яка об’єднує багато дисциплін, пов'язаних з різними галузями діяльності людини і взаємовідносинами між людиною та природою. Вона регламентує діяльність різноманітних планів і проектів, пов’язану з навколишнім природним середовищем, проводить розрахунки технічних засобів щодо його охорони та відновлення природних екосистем, порушених людиною.

Вивчення студентами навчальної дисципліни «Екологічна паспортизація територій і підприємств» здійснюється з метою набуття у студентів знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням розробки екологічних паспортів різних підприємств, інвентаризації шкідливих викидів в атмосферу, скидів неочищених та очищених стічних вод у поверхневі водойми та ін., а також навчитися аналізувати проектну документацію щодо наявності у ній ефективних засобів захисту довкілля.

В результаті вивчення навчальної дисципліни «Екологічна паспортизація територій і підприємств» студент повинен:

знати:

- класифікацію та основні типи забруднювальних речовин і відходів, їх небезпечність для природних екосистем та здоров'я людини;
- основні законодавчі та нормативні документи, на основі яких розробляється екологічний паспорт об’єктів господарської діяльності;
- способи боротьби із забрудненням навколишнього середовища;
- методи контролю та регламентації матеріально-енергетичних потоків виробництва і техногенних емісій від різних промислових об'єктів;
- загальні санітарно-гігієнічні вимоги до агропромислових виробництв;
- порядок видачі ліцензій на здійснення діяльності з ДІВ;
- вимоги до розміщення радіаційних об'єктів і організації їх СЗЗ;
- методи переробки та утилізації відходів різних видів виробничої діяльності людини;
- роль альтернативних та енергозберігаючих технологій маловідходного виробництва;
- основні стандарти у сфері поводження з відходами;
- нормативи, що встановлені в галузі охорони і відновлення ґрунтів;
- етапи запровадження в Україні стандартів серії ISO;
- види юридичної відповідальності за екологічні правопорушення.

вміти:

- розробляти екологічний паспорт територій і підприємств;
- розраховувати гранично допустимі викиди шкідливих речовин у атмосферне повітря;
- розраховувати гранично допустимі скиди (ГДС), очищені і неочищені, які потрапляють у поверхневі водойми, системи централізованої каналізації чи на поверхню ґрунту;
- розрахувати ГДВ полів випромінювання, фізико-механічних параметрів, а також інвентаризувати джерела впливів і забруднення довкілля;
- оцінювати взаємодію техногенних і природних процесів у промислово природних системах різних рівнів;
- встановлювати санітарно-захисні зони об’єктів господарської діяльності;
- оцінювати вплив автомобільного транспорту на навколишнє середовище;
- виявляти та аналізувати антропогенні виробничі фактори та їх вплив на довкілля;
- розраховувати викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря;
- оцінювати небезпеку забруднення довкілля;
- пропонувати ефективні заходи для захисту довкілля;
- розробляти нормативи ГДВ забруднюючих речовин у атмосферне повітря стаціонарними джерелами;

- прогнозувати можливі негативні наслідки в промислово-природних системах від упровадження нових технологічних процесів у різних галузях виробництва.

Згідно з навчальним планом на 2023-2024 навчальний рік, на вивчення дисципліни «Екологічна паспортизація територій і підприємств» передбачено всього 120 академічні години (4 кредити ECTS), з яких для денної форми навчання виділено: аудиторних – 56 годин (лекції – 14, практичні заняття – 42), самостійна робота студентів – 64 годин.

Таблиця 1

Опис навчальної дисципліни за показниками та формами навчання

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Шифр та найменування галузі знань, спеціальності, рівень вищої освіти</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма навчання</td><td>заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Кількість кредитів, відповідних ECTS – 4</td><td rowspan="2">Природничі науки</td><td colspan="2">Вибіркова</td></tr>
<tr><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>Змістових модулів – 2</td><td rowspan="5">Спеціальність: 101 «Екологія»</td><td>4-й</td><td>5-й</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Індивідуальне науково-дослідне завдання – не передбачене</td><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td>8-й</td><td>9-й</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Загальна кількість академічних годин – 120</td><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td>14 год</td><td>6 год</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Кількість годин для денної форми навчання:
аудиторних – 56
самостійної роботи студента – 64</td><td rowspan="5">Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти</td><td colspan="2">Практичні</td></tr>
<tr><td>42 год</td><td>12 год</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>64 год</td><td>102 год</td></tr>
<tr><td colspan="2">Підсумковий контроль: залік</td></tr>
</table>

2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Екологічна паспортизація територій і підприємств» базується на навчальних дисциплінах екологічного напрямку, зокрема: «Основи загальної екології», «Техноекологія», «Урбоекологія», «Нормування антропогенного навантаження на навколишнє середовище», «Організація управління в екологічній діяльності», «Природоохоронне інспектування», «Екологічна політика», «Екологічна безпека».

3. ОПИС КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУТИХ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ (відповідно стандарту освіти)

Інтегральна компетентність:

Здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми у сфері екології, охорони довкілля і збалансованого природокористування, або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій та методів наук про довкілля, та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

К01. Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності.

К06. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

К14. Знання та розуміння теоретичних основ екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.

К22. Здатність до участі в розробці системи управління та поводження з відходами виробництва та споживання.

К26. Здатність до участі в управлінні природоохоронними діями та/або екологічними проектами.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Результати навчання відповідно до ОП	Результати навчання з дисципліни
ПР01.	Демонструвати розуміння основних принципів управління природоохоронними діями та/або екологічними проектами.
ПР07.	Розв'язувати проблеми у сфері захисту навколишнього середовища із застосуванням загальноприйнятих та/або стандартних підходів та міжнародного і вітчизняного досвіду.
ПР11.	Уміти прогнозувати вплив технологічних процесів та виробництв на навколишнє середовище.
ПР12.	Брати участь у розробці та реалізації проектів, направлених на оптимальне управління та поводження з виробничими та муніципальними відходами.
ПР20.	Уміти формувати запити та визначати дії, що забезпечують виконання норм і вимог екологічного законодавства.

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОЛОГІЧНА ПАСПОРТИЗАЦІЯ ТЕРИТОРІЙ І ПІДПРИЄМСТВ»

Змістовий модуль 1. Теоретичні та методичні основи формування екологічної паспортизації.

Тема 1. ***Основи дисципліни "Екологічна паспортизація".***

Основні поняття і визначення екологічної паспортизації. Об'єкт, предмет і основні завдання екологічної паспортизації. Проблеми створення екологічних паспортів. Шляхи формування екологічних паспортів. Обґрунтування необхідності розробки екологічних паспортів. Основні елементи екологічного паспорта, їх сутність: політико-правовий, економічний, екологічний, соціальний, міжнародний, інформаційний.

Основні поняття і визначення "екологічної паспортизації"". Структура дисципліни та її місце у системі наук. Історія формування екологічних паспортів. Мета, об'єкт, предмет, цілі й основні завдання екологічної паспортизації. Особливості вирішення проблем

екологічної паспортизації підприємств і компонентів довкілля. Екологічний паспорт регіону. Концепція державної системи екологічної паспортизації. Система екологічної паспортизації країни. Екологічний паспорт України. Екологічний паспорт області.

Тема 2. ***Наукові основи екологічної паспортизації.***

Наукові засади екологічної паспортизації, принципи, положення, підходи, критерії. Основні етапи створення екологічних паспортів в Україні. Загальні положення системи екологічної паспортизації. Система стандартизації та нормативно-правове забезпечення екологічної паспортизації територій. Функції екологічного паспорта. Види екологічних паспортів, їх характеристика.

Тема 3 . П***ринципи екологічної паспортизації.***

Теорія екологічної паспортизації як відкриття сучасної наукової думки. Основні ідеї екологічної паспортизації (досягнення рівноваги; сприйняття обмежень; наявність мети розвитку; прагнення до справедливості; перебудова матеріально-енерго-інформаційних потоків; автономізація управління). Ідеї реалізації сучасних принципів екологічної паспортизації.

Призначення екологічної паспортизації: 1. Екопаспорти об'єктів господарської діяльност. 2. Екологічні паспорти природних зон. 3. Екопаспорти промислових об'єктів. 4. Паспорти для міської зони.

Здійснений аналіз основних аспектів процедури проведення паспортизації дозволив виокремити основні види паспортів *за типами природокористування* (земле-, водо-, надрокористування та користування рослинним і тваринним світом). Об'єкти екологічної паспортизації: земельні ділянки, водні джерела, місця із зберігання відходів, рекреаційні комплекси, промислові об'єкти тощо. Основні цілі екологічної паспортизації.

Тема 4. ***Еколого-агрохімічна паспортизація земельних ділянок.***

Еколого-агрохімічна паспортизація: завдання і принципи. Система стандартизації та нормативно-правове забезпечення еколого-агрохімічної паспортизації. Еколого-агрохімічний паспорт: структура та його складові.

Агрохімічна оцінка якості ґрунтів. Основні показники, за якими визначається агрохімічний стан ґрунтів поля. Вхідна інформація для створення еколого- агрохімічного паспорту земельної ділянки. Агрохімічна оцінка земельної ділянки в балах. Паспортизація та інвентаризація кормових угідь.

Тема 5. ***Екологічна паспортизація туристичних об'єктів.***

Екологічний паспорт природного об'єкта: структура і зміст. Основні розділи екологічного паспорта природного об'єкта. Ресурсно-рекреаційна паспортизація територій. Ресурсно-рекреаційний паспорт території: структура і зміст. Туристична діяльність: класифікація, чинники впливу на екологічний стан природних екосистем. Екологічна паспортизація туристичних об'єктів, її завдання і принципи створення. Етапи створення екологічного паспорта туристичного об'єкта. Структура і складові екологічного паспорта туристичного об'єкта в Україні.

Змістовий модуль 2. Науково-практичні основи формування екологічної паспортизації.

Тема 6 . ***Практичні аспекти формування екологічного паспорта територій і підприємств.***

Загальні положення екологічної паспортизації техногенних об'єктів. Екологічний паспорт промислових об'єктів. Цілі створення екологічного паспорта промислового підприємства. Інтегральна оцінка стану повітряного басейну.

Структура екологічного паспорта промислових об'єктів. Регламентація створення екологічних паспортів. Оцінка екологічного виробництва з точки зору раціонального використання природних ресурсів і викидів забруднюючих речовин на одиницю продукції. Оцінка негативного впливу підприємства на довкілля в частині викидів в атмосферне повітря. Оцінка негативного впливу підприємства на довкілля в частині скидів у водні об'єкти. Оцінка негативного впливу підприємства на довкілля в частині розміщення відходів.

Тема 7. ***Екологічна паспортизація водних об'єктів та господарств.***

Сучасний стан водних ресурсів України, вітчизняні і світові тенденції використання і збереження водних ресурсів. Джерела, види і наслідки забруднення водних екосистем. Основні забруднювальні речовини. Екологічний стан поверхневих і підземних вод. Якість питної води в різних регіонах світу, ЄС, України. Захворювання, які передаються через воду. Шляхи попередження, заходи з охорони.

Основні причини погіршення стану водних ресурсів в Україні. Основні проблеми використання водних ресурсів. Державна програма раціонального використання водних ресурсів, основні заходи їх збереження і покращання якості. Екологічний паспорт водного об’єкта. Порядок розроблення паспорта водного об’єкта. Складові частини паспорта водного об’єкта: коротка пояснювальна записка; характеристика річки (водотоку); характеристика водного об’єкта; характеристика греблі: характеристика водоскидної споруди; характеристика відвідного каналу; характеристика прибережної захисної смуги.

Тема 8. ***Екологічний паспорт промислових підприємств.***

Екологічний паспорт промислового підприємства, методика його створення. Цілі створення екологічного паспорта промислового підприємства. Структура екологічного паспорта промислових об'єктів. Регламентація створення екологічних паспортів: дозволи на окремі види природокористування; ліміти на викиди і скиди забруднюючих речовин і різноманітні дозволи; нормативна документація з питань раціонального використання природних ресурсів. Оцінка екологічного виробництва з точки зору раціонального використання природних ресурсів і викидів забруднюючих речовин на одиницю продукції. Регламентація водокористування. Еколого-економічна характеристика підприємства. Порядок обчислення збору за природокористування. Принцип створення і заповнення екологічного паспорта промислового об'єкта. Класифікація і реєстр відходів промислового об’єкта. Екологічна паспортизація відходів: нормативно-правове забезпечення, стандарти, які регламентують поводження з відходами. Методи паспортизації відходів. Цілі створення екологічного паспорта місць видалення відходів. Структура екологічного паспорта місць видалення відходів. Правові основи паспортизації території і акваторії промислових підприємств. Контроль за виконанням екологічної паспортизації.

Тема 9. ***Екологічний паспорт сільськогосподарських підприємств.***

Екологічний паспорт сільськогосподарського підприємства. Система стандартизації та нормативно-правове забезпечення еколого-агрохімічної паспортизації. Основні розділи екологічного паспорта: 1) забрудненість радіонуклідами; 2) забрудненість важкими металами; 3) забруднення пестицидами; 4) нітратне забруднення; 5) якість сільськогосподарської продукції; 6) умови для ведення біологічного землеробства; 7) заходи щодо зменшення надходження забруднювачів з грунту в рослини; 8) заходи зі зменшення забруднення продукції тваринництва; її висновки.

Тема 10. ***Екологічна паспортизація потенційно-небезпечних об'єктів.***

Мета проведення паспортизація діючих об'єктів господарської діяльності. Методика визначення виду небезпеки. Відповідальність за подання паспорта потенційно-небезпечного об'єкта. Нормативно-правові акти проведення паспортизація потенційно-небезпечних об'єктів. Положення про паспортизацію потенційно-небезпечних об'єктів. Об’єкти господарської діяльності, що підлягають паспортизації. Поширенняя вимог до положення про паспортизацію потенційно-небезпечних об'єктів. Оцінка певної небезпеки виробничої діяльності потенційно-небезпечного об’єкта. Ідентифікація потенційно-небезпечних об'єктів. Розсилання паспортів та зведення інформації по потенційно-небезпечних об'єктах.

6. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теми дисципліни	Кількість годин							
	денна форма				Заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	п	с.р.		л	п	с.р.
Змістовий модуль 1. Теоретичні та методичні основи формування екологічної паспортизації.								
Тема 1. Основи дисципліни “Екологічна паспортизація”.	12	1	4	7	12		1	
Тема 2. Наукові основи екологічної паспортизації	12	1	4	7	12		1	
Тема 3. Наукові принципи екологічної паспортизації	12	1	4	7	12		1	
Тема 4. Еколого-агрохімічна паспортизація земельних ділянок	12	1	4	7	12		1	
Тема 5. Екологічна паспортизація туристичних об’єктів	12	1	4	7	12		1	
Разом за змістовим модулем 1	60	5	20	35	60	3	5	52
Змістовий модуль 2. Науково-практичні основи формування екологічної паспортизації.								
Тема 6. Практичні аспекти формування екологічного паспорта територій і підприємств	12	1	4	7	12		1	
Тема 7. Екологічна паспортизація водних об'єктів і господарств	12	2	4	6	12		1	
Тема 8. Екологічний паспорт промислових підприємств	12	2	5	5	12		2	
Тема 9. Екологічний паспорт сільськогосподарських підприємств	12	2	5	5	12		2	
Тема 10. Екологічна Паспортизація потенційно-небезпечних об'єктів	12	2	4	6	12		1	
Разом за змістовим модулем 2	60	9	22	29	60	3	7	50
Усього годин	120	14	42	64	120	6	12	102

7. ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

№ з/п	Тема практичних занять	К-ть годин
1	**Практичне заняття №1.** Розробка моделі паспортизації територій. Побудува інформаційних моделей паспортизації території за допомогою нормативно-правових інструментів. Впровадження та реалізація нормативно-правових механізмів в екологічній паспортизації.	4
2	**Практичне заняття №2.** Наукові засади екологічної паспортизації, принципи, положення, підходи, критерії. Основні етапи створення екологічних паспортів в Україні. Загальні положення системи екологічної паспортизації. Система стандартизації та нормативно-правове забезпечення екологічної паспортизації територій. Функції екологічного паспорта. Види екологічних паспортів, їх характеристика	4
3	**Практичне заняття №3.** Розробка моделі екологічної паспортизації регіонів або міст. Екологічна паспортизація полігонів. Екологічна паспортизація твердих побутових відходів. Визначити екологічні проблеми пов’язані із полігонами ТПВ та несанкціонованим сміттєзвалищем, заповнити технічний паспорт відходу.	4
4	**Практичне заняття №4.** Оформлення еколого-агрохімічного паспорта поля чи земельної ділянки. Розрахувати агрохімічний та еколого-агрохімічні бали бонітетів земельних ділянок, визначити їх класи якості.	4
5	**Практичне заняття №5.** Екологічна паспортизація туристичних об'єктів. Визначити основні напрямки туристичної діяльності, заповнити паспорт туристичного об’єкта з обгрунтування природоохоронних заходів.	4
6	**Практичне заняття №6.** Практичні аспекти формування екологічного паспорта територій і підприємств. Структура екологічного паспорта промислових об'єктів. Регламентація створення екологічних паспортів. Оцінка екологічного виробництва з точки зору раціонального використання природних ресурсів і викидів забруднюючих речовин на одиницю продукції.	4
7	**Практичне заняття №7.** Екологічна паспортизація водних об'єктів та господарств. Визначити основні екологічні проблеми водних ресурсів в Україні, заповнити паспорти водних об’єктів з обгрунтування природоохоронних заходів.	4
8	**Практичне заняття №8.** Екологічна паспортизація промислових підприємств. Визначити основні екологічні проблеми пов’язані із діяльністю промислових підприємств, заповнити паспорт промислового підприємства.	5
9	**Практичне заняття №9.** Впровадження та реалізація нормативноправових механізмів в екологічній паспортизації сільськогосподарських підприємств. Побудувати відповідно до рівнів ієрархії структурнологічну схему застосування нормативно-правових документів для проведення екологічної паспортизації с.г. підприємств.	5
10	**Практичне заняття №10.** Екологічна паспортизація потенційно небезпечних об’єктів. Визначити основні екологічні проблеми пов’язані із діяльністю потенційно-небезпечних об’єктів, заповнити паспорт ПНО.	4
	Всього	42

8. САМОСТІЙНА РОБОТА

Поза аудиторії студенти самостійно виконують наступні роботи:

Завдання № 1. Попередня домашня підготовка до практичних робіт.

Всі студенти індивідуально готуються до групового аудиторного заняття по конспектам і літературним джерелам відповідно до теми, яка оголошується викладачем за тиждень до проведення заняття.

Завдання № 2. Розробка екологічного паспорту.

Кожен студент на основі попередньо вивченого лекційного матеріалу та виконаних практичних робіт розробляє екологічний паспорт певного забруднювача довкілля. Оскільки розробка екологічного паспорту промислового підприємства є задачею занадто об'ємною для можливості виконання протягом даного курсу, студентам пропонується розробити екологічний паспорт житлового будинку.

Завдання № 3. Підготовка до модульних контрольних робіт.

Кожен студент в кінці вивчення модулю виконує модульну контрольну роботу, яка проводиться в письмовій формі. Студенти попереджаються про проведення контрольних робіт та їх обсяг заздалегідь. Контрольні роботи включають в себе відповіді студентів на контрольні питання. Кількість балів, отримана студентами за модульну роботу, доводиться до їх відома на наступному занятті.

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання ґрунтуються на принципах студентоцентризму та індивідуально-особистісного підходу; реалізуються через навчання на основі досліджень, посилення творчої спрямованості у формі комбінації лекцій, практичних занять, самостійної роботи з використанням елементів дистанційного навчання, в тому числі в системі Moodle.

Під час лекційного курсу застосовуються слайдові презентації у програмі Microsoft Office Power Point, роздатковий матеріал. Широко використовується метод проблемного викладення, дискусійне обговорення проблемних питань.

Практичні заняття проводяться у вигляді практикумів з виконанням індивідуальних та групових завдань з моделюванням ситуацій, круглих столів.

10. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль з предмету включає тематичне оцінювання та модульний контроль. Тематичне оцінювання аудиторної та самостійної роботи студентів здійснюється на основі отриманих ними поточних оцінок за усні та письмові відповіді з предмету, самостійні, практичні та контрольні роботи. Поточний контроль здійснюється відповідно до графіку виконання завдання. Модульний контроль проводиться у формі комп'ютерного тестування.

Кількість отриманих балів з кожного виду навчальних робіт за різними формами поточного контролю виставляється студентам у електронний журнал після кожного контрольного заходу.

За умови повного виконання навчального навантаження студент допускається до підсумкового контролю – заліку. Максимальна кількість балів, яка отримується студентом на заліку – 30 балів.

Оцінка за лекційне заняття виставляється за активність студента, що проявляється у вигляді додаткових запитань, участь в дискусії з однокурсниками та викладачем.

Оцінку на практичному занятті студент отримує за виконання практичної роботи, участь у командних проектах, зроблені доповіді, презентації, реферати, есе, активність під час дискусій.

Під час модульного та підсумкового контролю засобами оцінювання результатів навчання з дисципліни є стандартизовані комп'ютерні тести.

ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Поточний контроль успішності здобувачів вищої освіти здійснюється за чотирирівневою шкалою – «2», «3», «4», «5».

Критерії оцінювання результатів навчання за чотирирівневою шкалою

Бали	Критерії оцінювання
«Відмінно»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано завдання. Водночас здобувач вищої освіти має продемонструвати вміння аналізувати і оцінювати явища, факти і процеси, застосовувати наукові методи для аналізу конкретних ситуацій, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів, докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Добре»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано 75 % завдань. Водночас здобувач вищої освіти виявляє навички аналізувати і оцінювати явища, факти і події, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів та докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Задовільно»	Отримують за роботу, в якій правильно виконано 60 % завдань. При цьому здобувач вищої освіти невиявив вміння аналізувати і оцінювати явища, факти та недостатньо обґрунтував твердження та висновки, недостатньо орієнтується у навчальному матеріалі.
«Незадовільно»	Отримують за роботу, в якій виконано менш як 60 % завдань. При цьому здобувач вищої освіти демонструє невміння аналізувати явища, факти, події, робити самостійні висновки та їх обґрунтувати, що свідчить про те, що студент не оволодів програмним матеріалом.

Шкала оцінювання успішності здобувачів вищої освіти

За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою	
		іспит	залік
90-100	A	Відмінно	Зараховано
82-89	B	Добре	
75-81	C		
64-74	D	Задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	Незадовільно (незараховано) з можливістю повторного складання	
1-34	F	Незадовільно (незараховано) з обов’язковим повторним вивченням	

Розподіл балів, що присвоюється здобувачам вищої освіти за підсумкового контролю «залік»

Види робіт	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Модульний контроль	ІНДЗ	Загальний бал
Максимально можлива кількість балів	10	30	20	40	–	100

11. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

Наочні засоби:
слайдові презентації у програмі Microsoft Office Power Point;
навчальні відеофільми;
таблиці з довідковими даними;
навчально-методичне забезпечення.
навчальні відеофільми

Технічні засоби:
мультимедійний проектор, комп'ютер.

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

БАЗОВА

1. Барановський В.А. Україна. Еколого-географічний атлас. Атлас-монографія / В.А. Барановський та інші. - К.: Варта, 2006. - 220 с.
2. Боголюбов В.М. та ін. Стратегія сталого розвитку: Підручник / [Боголюбов В.М., Клименко М.О., Мельник Л.Г., Прилипко В.А., Клименко Л.В.]. За ред. В.М. Боголюбова. - Херсон: Олді-плюс, 2012. - 446 с.
3. Бондар О. І., Барановська В. Є., Єресько О. В. та ін. Екологічна освіта для сталого розвитку у запитаннях та відповідях: науково-методичний посібник для вчителів / за ред. О. І. Бондаря. - Херсон : Грінь Д.С., 2015. - 228 с.
4. Борщук Є.М. Екологічні основи економіки: Навчальний посібник / Є.М. Борщук, В.С. Загорський. - Львів: "Інтелект-Захід", 2005. -312 с.
5. Булигін С.Ю. Оцінка і прогноз якості земель: Навч. посібник / С.Ю. Булигін, А.В. Барвінський, А.О. Ачасова, А.Б. Ачасов // Харк. нац. аграр. ун-т. Х., 2008.-237с.
6. Вальвач Ф.В. Стійкий екологічно безпечний розвиток і Україна: Навч. посібник / Ф.В. Вальвач, М.Е Дробноход, В.Г. Дюканов та ін. За ред. М.1. Дробнохода. - К.: МАУП, 2002.
7. Гнатенко О.Ф. Ґрунтознавство. Лабораторний практикум / О.Ф.Гнатенко, Л.Р. Петренко, М.В. Капштик, С.В. Вітвицький, Ю.С. Кравченко, Р.П. Богданович. К.: РВЦ НАУ, 2000.-170 с.
8. Городній М.М. Агрохімія: Підручник / М.М. Городній та ін. - К.: ТОВ «Алефа», 2003.-778 с.
9. Гречко Т.К. Публічне управління в забезпеченні сталого (збалансованого) розвитку: [навч. посіб.] /Т.К. Гречко, С.А. Лісовський, С.А. Романюк, Л.Г. Руденко. - Херсон: Грінь Д.С., 2015. - 264 с.
10. Гринин А.С., Орехов Н.А., Шмидхейни С. Экологический менеджмент. - М., 2001.- 203 с.
11. Данилишин Б.М., Хвесик М.А., Голян В.А. Економіка природокористування: Підручник. - К.: Кондор, 2010. - 465 с.
12. Дейлі Г. Поза зростанням. Економічна теорія сталого розвитку: Пер. з англ - К.Знтелсфера, 2002. -312 с.
13. ДСТУ 2195-99 (ТОСТ 17.9.0.2-99) Охорона природи. Поводження з відходами. Технічний паспорт відходу. Склад, вміст, викладення і правила внесення змін. Міждержавний стандарт.
14. ДСТУ 3911-99 Охорона природи. Поводження з відходами. Виявлення відходів і подання інформаційних даних про відходи. Загальні вимоги
15. ДСТУ 4288:2004 Якість грунту. Паспорт ґрунтів / М. Лісовий, С. Балюк, М. Полу пан, В. Соловей, В. Філатов, А. Комариста, І. Скок. Київ, Держстандарт України, 2005,- 11 с.
16. ДСТУ 4362:2004 Якість ґрунту. Показники родючості ґрунтів / Київ,

Держспоживстандарт України, 2006. - 23 с.

17. Екологічна безпека та охорона навколишнього середовища: Підручник / За редакцією ОТ. Бондаря, Г.І. Рудька - К.: Вид-во ПП «ЕКМО»; Х.: ТОВ "Укртехнологія", 2004. - 423 с.

18. Екологічне управління: Підручник / В.Я. Шевчук, Ю.М. Саталкін, Г.О. Білявський та ін. - К.: Либідь, 2004. - 432 с.

19. Екологічний менеджмент / За ред. В.А. Гайченка. - К.: МАУП, 2006. - 266 с

20. Екологічний менеджмент: Навчальний посібник / за заг. ред. В.Ф. Семенова, О.Л. Михайлюк. - К.: Знання, 2006. - 366 с.

21. Еколого-агрохімічна паспортизація полів та земельних ділянок / Керівні нормативні документи. - К.: Аграрна наука, 1996. - 36 с.

22. Закону України «Про відходи», від 23.12.2004 р.

23. Запольський А.К. Основи екології: Підручник / А.К. Запольський, А.1. Салюк // За ред. К.М. Ситника. - К.: Вища школа, 2003. - 358 с.

24. Клименко М.О., Петрук В.Г., Мудрак О.В. та ін. Вступ до фаху: Підручник (гриф МОНУ №1/1 1-19735 від 15.12.2014). - Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. - 428 с.

25. Козлов М.В. Агрохімічне забезпечення високопродуктивних технологій вирощування зернових культур / М.В. Козлов, А.А. Плішко. - К.: Урожай, 1991.- 232 с

26. Крисаченко В.С. Екологічна культура: теорія і практика: Навчальний посібник / В.С. Крисаченко - К.: ЗАПОВІТ, 1996. - 352 с.

27. Марушевський Г.Б. Етика збалансованого розвитку. – К.: Центр екологічної освіти та інформації, 2008. - 440 с.

28. Методика агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення / За ред. С.М. Рижука, М.В. Лісового, Д.М. Бенцаровського. - К., 2003. - 64 с.

29. Методичні рекомендації з комплексної агроекологічної оцінки земель сільськогосподарського призначення / За ред. к. с.-г. н. О.О. Ракоїд. - К.: Логос, 2008. - 5 1 с .

30. Мудрак О.В. Екологічна політика як пріоритетна складова стратегії збалансованого розвитку Вінницької області: Навчально-методичний посібник / О.В. Мудрак, Г.В. Мудрак. - Вінниця, 2017. - 69 с.

31. Наказ Президента України «Про суцільну агрохімічну паспортизацію земель сільськогосподарського призначення» від 2 грудня 1995 року № 1118/95

32. Основи екології. Екологічна економіка та управління природокористуванням: Підручник / За заг. ред. Л.Г. Мельника та М.К. Шапочки. - Суми: ВТД "Університетська книга", 2005. - 759 с.

33. Основи стійкого розвитку: Навчальний посібник / За заг. ред. проф. Л.Г. Мельника. - Суми: "Університетська книга", 2005. - 654 с.

34. Основи стійкого розвитку: Практикум: Навчальний посібник / за ред. Л.Г. Мельника та О.І. Карінцевої. - Суми: ВДТ "Університетська книга", 2005. - 352 с.

35. Патика В.П. Агроекологічний моніторинг та паспортизація сільськогосподарських земель / В.П. Патика, О.Г. Тараріко. - К.: Фітосоціоцентр, 2002. - 296 с.

36. Патика В.П. Перспективи використання, збереження та відтворення агробіорізноманіття в Україні / В.П. Патика, В.А. Соломаха, Р.І. Бурда та ін. К.: Хімджест, 2003. - 256 с.

37. Положення про паспортизацію потенційно небезпечних об'єктів (у редакції наказу МНС України від 16.08.2005 N 140).

38. Постанова Кабінету Міністрів України від 01.11.99 р. №2034 «Порядок введення державного звіту і паспортизації відходів».

39. Постанова Кабінету Міністрів України від 3.08.98 р. № 1216 «Порядок ведення реєстру місць видалення відходів»

40. Рідей Н.М. Екологічна оцінка агробіоценозів: теорія, методика, практика / Н.М. Рідей, В.П. Строкаль, Ю.В. Рибалко - Херсон: Видавництво Олді-плюс, 2011.- 568 с.

41. Рідей Н.М. Комплексна екологічна оцінка земель за агроекологічними показниками ґрунтового вкриття для одержання конкурентоспроможної рослинницької продукції:

монографія / Н.М. Рідей, О.І. Наумовська, С.П. Паламарчук, В.П. Строкаль, Д.Л. Шофолов, А.А. Горбатенко, Ю.В. Рибалко. [За ред. Н.М. Рідей]. - К.: Видавництво НУБіП, 2009. - 180 с.

42. Романенко В.Д. Основи гідроекології: Підручник / В.Д. Романенко. - К.: Обереги, 2001. - 728 с.

43. Сафранов Т.А. Екологічні основи природокористування / Т.А. Сафранов. - Львів: Новий Світ. - 2000, 2003. -248 с.

44. СОУ 73.10-37-694:2008 Загальні вимоги до проведення екологічної паспортизації територій агросфери / М. Мельничук, М. Ладика, О. Наумовська, Н. Рідей, С. Паламарчук. К.: Мінагрополітики України, 2008. 18 с.

45. Стан родючості ґрунтів України та прогноз його змін за умов сучасного / За ред. В.В. Медведева, М.В. Лісового. - Харків: «ШТРІХ», 2001. - 100 с.

46. Строкаль В.П. Екологічна паспортизація територій агросфери: навчальний посібник : [для студ. вищих навч. закл. освіти II1-IV рівнів акред. з напр. підгот. 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування»] / В.П. Строкаль. - Київ : Видавництво НУБіП України, 2015.-242 с.

47. Суцільний грунтово-агрохімічний моніторинг сільськогосподарських угідь України: методика. [Чинний з 1994.07.07.] - К., 1994. - 162 с. (Керівний нормативний документ).

48. Термена Б.К., Літвіненко С.Г. Охорона та раціональне використання природних ресурсів. - Чернівці: Книги-XXI, 2005. - 168 с.

49. Хвесик М.А. Стратегічні імперативи раціонального природокористування в контексті соціально-економічного піднесення України: Монографія. - Донецьк: ТОВ "Юго-Восток, Лтд", 2008. - 496 с.

50. Шикула М.К. Охорона ґрунтів: Підручник / М.К. Шикула, О.Ф. Гнатенко, Л.Р. Петренко, М.В. Капштик. - 2-ге вид., випр. - К.: Т-во «Знання», 2004. - 398 с.

51. Шляхи підвищення родючості ґрунтів в сучасних умовах сільськогосподарського виробництва / Науково-методичне видання. За ред. Б.С. Носка. - Київ: Аграрна наука, 1999.- 111 с.

52. Якість ґрунту. Паспорт ґрунтів: ДСТУ 4288:2004. - К.: Держстандарт України, 2005. - 11 с.

ДОПОМІЖНА

1. Агроекологія: Навч. посібник/ О.Ф. Смаглій, А.Т. Кардашов, П.В. Литвак та ін. - К.: Вища освіта, 2006. - 671 с.

2. Білявський Г.О. Екологічна паспортизація об'єктів антропогенної діяльності - важливий засіб екологізації економіки та підвищення рівня національної екологічної безпеки / Г.О. Білявський, Т.В. Тимочко // М-ли III У країн, екологічного конгресу «Структурна перебудова та екологізація економіки в контексті переходу України до збалансованого розвитку» - К.: Центр екол. освіти та інформації, 2009. - С. 41 -46.

3. Білявський Г.О. Удосконалення екологічного моніторингу для забезпечення збалансованого розвитку агросфери Поділля / Г.О. Білявський, О.В. Мудрак // Вісник ХНАУ, 2009. - №3. - С. 175-183

4. Гігієна та екологія / За ред. В.Г. Бардова - Він.: Нова Книга - 2006 - 720 с.

5. Гончарук В. Національна екологічна безпека та екологічна паспортизація водних об'єктів / В. Гончарук, Г. Білявський, М. Ковальов, Г. Рубцов. // Вісник НАН України, 2009. - №5.-С. 22-29

1. Дацько Л.В. Обґрунтування застосування мікробіологічних показників у системі агрохімічної паспортизації земель / Дацько Л.В. // Агроекологічний журнал, 2006. - № - С. 65-67

6. Димань Т.М. Екологія людини: підручник. - К.: "Академія", 2009. - 376 с.

7. Доповідь щодо громадської оцінки процесу реалізації екологічної політики у 2015 році. - Київ, 2016. - 286 с.

8. Екологічне підприємництво: Навчальний посібник / В.Я. Шевчук,

Ю.М. Саталкін, В.М. Навроцький та ін., - К: Мета, 2001 - 1 9 1 с.

9. Екологічний паспорт промислового підприємства. Загальні положення. ГОСТ 17.0.04-90.

10. Екотрофологія. Основи екологічно безпечного харчування: навчальний посібник / Т.М. Димань, М.М. Барановський, Г.О. Білявський та ін.: За наук. ред. Т.М. Димань. - К.: Лібра, 2006. - 304 с.

11. Жученко А.А. Адаптивное растениеводство: эколого-генетические основы. - Кишенев: Штиинца, 1990. - 135 с.

12. Зербіно Д. Д., Гжегоцький М. Екологічні катастрофи у світі та в Україні. - Львів: БаК, 2005.-280 с.

13. Інженерна екологія сільськогосподарського виробництва: Навч. посіб. / За редакцією Д.І. Мазоренка і В.Г. Цапка. - К.: Основа, 2007. - 392 с.

14. Клименко М.О. Моніторинг довкілля / М.О. Клименко, А.М. Прищепа, Н.М. Вознюк. К.: Академія, 2006. – 360 с.

15. Кукурудза С.І. Гідроекологічні проблеми суходолу: Навчальний посібник /За ред. проф. В. Хільчевського. - Львів: Світ, 1999. - 232 с.

16. Кулініч В.В. Земельні ресурси України: необхідність еколого-економічної оптимізації використання // Землеустрій і кадастр, 2007. - № 1. - С. 20-24

17. Людський розвиток в Україні: мінімізація соціальних ризиків [Текст] / за ред. Е.М. Лібанової. - К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України; Держкомстат України, 2010. - 496 с.

18. Мудрак О.В. Екологічний моніторинг агроландшафтів України, як основа їх оптимізації та ефективного використання / О.В. Мудрак, Г.В. Мудрак // Збірник наукових праць “Сільське господарство та лісівництво”. - Вінниця: ВНАУ. - 2019. - №14.-С. 231-244.

19. Мудрак О.В. Методика створення екологічних паспортів заповідних об’єктів / Мудрак О.В. // Наукові доповіді НУБіП - 2009 - №4 (16)

20. Надточій П.П. Екологічна безпека: навчальний посібник / П.П. Надточій, Т.М. Мислива. - Житомир: «Державний агроекологічний університет», 2008. - 284 с.

21. Наукові основи сталого розвитку агроекосистем України. У 2-х т. Том 1: Екологічна безпека агропромислового виробництва. Том 2: Науково-методичні основи збалансованого природокористування в агропромисловому виробництві. Монографія / За ред. О.І. Фурдичко. - К.: ДІА, 2013. - 704 с.

22. Охорона природи. Поводження з відходами. Виявлення відходів і подання інформаційних даних про відходи. Загальні вимоги: ДСТУ 391 1-99.

23. Охорона природи. Поводження з відходами. Технічний паспорт відходу. Склад, вміст, викладення і правила внесення змін: ДСТУ 2195-99 (ГОСТ 17.9.0.2– 99) (Міждержавний стандарт).

24. Порядок введення державного звіту і паспортизації відходів: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.11.99 р. №2034.

25. Порядок ведення реєстру місць видалення відходів: Постанова Кабінету Міністрів України від 3.08.98 р. № 1216.

26. Природоохоронне законодавство України. - Режим доступу: http://www.rada.gov.ua. - Доступ з екрану

27. Про затвердження Порядку складання паспортів річок і Порядку установлення берегових смуг водних шляхів та користування ними: Постанова Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1997 р. №347.

28. Размєтаєв С.В. Екологічний паспорт. Екологічна енциклопедія: у 3 т./ Редколегія: А.В. Толстоухов (головний редактор) та ін. - К.: ТОВ «Центр екологічної освіти та інформації», 2007. - 325 с.

29. Рідей М.Н. Оцінка радіологічних показників при екологічній паспортизації сільськогосподарських угідь / М.Н. Рідей, В.О. Кіцно, О.І. Наумовська, Д.В. Сквірська // Агроекологічний журнал - 2007, №4. - С. 35-37

30. Система стандартів в галузі охорони природи і поліпшення використання

природних ресурсів. Екологічний паспорт рекреаційних установ. Основні положення: ГОСТ 17.0.0.04-90 (спеціалізований ГОСТ).

31. Созінов О.О. Альтернативне землеробство: зарубіжний досвід і перспективи в Україні / О.О. Созінов, Д. Шпаар, М.П. Лісовий // Вісник агарної науки. - №1. - С. 3-12.

32. Стан ґрунтів України. Серія: «Охорона навколишнього середовища» / наук. ред. Тараріко О.Г. - К.: ТОВ «АспектПоліграф», 2005. - №3 (15). - 32 с.

33. Стегній О. Соціологічне прочитання природи / О. Стегній. - К.: ТОВ "Центр екологічної освіти та інформації", 2012. - 436 с.

34. Сухарев С.М.,Чундак С.Ю., Сухарева О.Ю. Основи екології та охорони довкілля. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. - К.: Центр навчальної літератури, 2006. - 394 с.

35. Тараріко О.Г. Агроландшафт. Екологічна енциклопедія: у 3 т./ Редколегія: А.В. Толстоухов (головний редактор) та ін. - К.: ТОВ «Центр екологічної освіти та інформації», 2007. - С. 15

36. Туниця Т.Ю. Збалансоване природокористування: національний і міжнародний контекст. – К.: Знання, 2006. – 300 с.

37. Шевчук В.Я., Саталкін Ю.М., Білявський Г.О. та ін. Екологічне управління: Підручник. - К.: Либідь, 2004. - 432 с.

Інформаційні ресурси

1. http://www.menr.gov.ua- Офіційний сайт Міністерства екології та природних ресурсів України.
2. http://www.unep.org - Програма 00Н з навколишнього середовища.
3. http://www.eco-forum.org – Сайт Європейського екологічного форуму.
4. http://www.greenpeace.org - Сайт Грінпіс.
5. http://www.ri.Lviv.ua – Сайт журналу "Зелена енергетика".
6. http://www.europa.eu.int.comm.dgs.environment.index.en - Екопрограми ЄЕК
7. http://www.unece.org.env.pp.mopl.htm - Сайт ЄЕК.
8. http://www.babies.kiev.ua-Екологія дитинства.
9. http://www.informeco.org - Інформаційно-аналітичне агенство.
10. http://www.waterandecology.org - "Вода і екологія: проблеми і рішення".
11. http://www.ecolife.org-Екологія і життя. Дискусійний екологічний клуб.
12. http://www.forest.Report.org – Екологія лісу.
13. http://www. ecology21 .info- ЕКОЛОГІЯ- XXI СТОЛІТТЯ. Міжнародний науковий журнал.
14. http://www.menr.gov.ua-Екологічний аудит.
15. http://www.eco.com.ua - Інтер-Ecо.
16. http://www.ecochel.msk.org-Міжнародний суспільний рух "Екологія Людини".
17. http://www.grida.no - Global Resource Information Database.
18. http://www.wmo.ch-Global Atmosphere Wacth.
19. http://www.unece.org- Конвенція про трансграничне забруднення повітря на великі відстані.
20. http://www.ioc.unesco.org- The Global Ocean Observing System (GOOS- Глобальна система спостережень за океаном при ЮНЕСКО).
21. http://www.epa.gov - EPA Water Officce (Водна служба при Агенстві охорони навколишнього середовища СІНА).
22. http://www.cdc.noaa.gov - Comprehensive Ocean-Atmosphere Data Set (GOADS) - Об'єднаний архів морських даних океану і атмосфери.
23. http://www.extech.org- Intergovernmental Oceanographic Commission (IOS- Міжурядова океанографічна комісія).
24. http://dei.gov.ua-Державна екологічна інспекція України.
25. http://www.oceaninfo.org- ФЦП "Світовий океан", Програма "Створення єдиної системи інформації про обстановку у Світовому океані" (ЄСІСО).

26. http://www.wwf.org– Лісова програма WWF (World Wildlife Fund - Всесвітній фонд дикої природи).
27. http://www.lesis.org - ООО “ЛесИС” (Лісові Інформаційні Системи).
28. http://www.munition.gov.org- Конвенція про заборону розробки, виробництва, накопичування і застосування хімічної зброї.
29. http://www.seu.org - Союз “За хімічну безпеку”.
30. http://bibliofond.org- Бібліотека наукової та студентської інформації.
31. http://www.nas.gov.ua.svit.Article.Pages.10_4748_4.aspx - СВІТ.
32. http://www.msmb.org.ua.books.thematic_bibliography.272 - Екологічна безпека - основа національної безпеки.
33. http://www.nbuv.gov.ua.poital.natural.Ebtp.index.html - Наукова періодика України.
34. http://ua-referat.com - Українські реферати.
35. http://www.vstu.edu.ua.vineco - Офіційний сайт Департаменту агропромислового розвитку, екології та природних ресурсів Вінницької ОДА.
36. http://edem.vstu.vinnica.ua.monitoring- Банк даних державної системи

Журнали екологічного спрямування в яких розглядаються проблеми екологічної паспортизації:

1. Збалансоване природокористування
2. Агроекологічний журнал
3. Біоресурси і природокористування
4. Відновлювана енергетика
5. Гідрологія, гідрохімія, гідроекологія
6. Геологія, географія, геоекологія
7. Гуманітарний екологічний журнал
8. Довкілля та здоров’я
9. Екологічна безпека
10. Екологічна безпека та збалансоване ресурсокористування
11. Екологія
12. Екологія підприємства
13. Екологічний вісник
14. Екологічні науки
15. Екологія довкілля та безпека життєдіяльності
16. Екологія і ноосферологія
17. Екологія і природокористування
18. Екологія та промисловість
19. Економіка природокористування
20. Енергетика: економіка, технології, екологія
21. Захист довкілля від антропогенного навантаження
22. Людина та довкілля. Проблеми неоекології
23. Прикладна екологія
24. Проблеми екології
25. Проблеми екології та медицини
26. Проблеми екології та охорони природи техногенного регіону
27. Проблеми екологічної та медичної генетики і клінічної імунології
28. Проблеми охорони навколишнього природного середовища та екологічної безпеки. Збірник наукових праць
29. Environmental Research, Engineering and Management
30. Ukrainian Journal of Ecology